คู่มือการปฏิบัติงาน

นางสาวสิรีธร สาธรราษฎร์
นักจิตวิทยาโรงเรียน ประจำสำนักงานเขตพื้นที่

กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

คำนำ

คู่มือการปฏิบัติงานฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ในมาตรฐานตำแหน่งของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และมาตรฐานงาน โดยใช้แนวทางของคู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลัก มีคำอธิบายการปฏิบัติงาน มีเนื้อหาสาระที่สมบูรณ์ และมีรายละเอียดครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละเรื่อง แต่ละงาน สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงาน รวบรวมกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หลักการปฏิบัติในหน้าที่ความรับผิดชอบทันสมัยตรงกับสมัยปัจจุบัน ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญ วัตถุประสงค์ ขอบข่ายภารกิจ ขั้นตอนการจัดทำ ประโยชน์ของคู่มือ คำจำกัดความ ส่วนที่ 2 ขอบข่าย/ภารกิจงานของกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา ส่วนที่ 3 วิธีการปฏิบัติงาน/รายละเอียดการปฏิบัติงาน ซึ่งจะเป็นแนวปฏิบัติให้กับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็วและเป็นระบบมากขึ้น ส่วนที่ 4 การเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ขอขอบคุณบุคลากรในกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาทุกท่าน ที่ร่วมระดมความคิดในการจัดทำคู่มือส่งผลให้ภาระงานมีความครอบคลุมถูกต้องและชัดเจนมากยิ่งขึ้นขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

นางสาวสิรีธร สาธรราษฎร์
กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

ขอบข่าย/ภารกิจงาน **1**

วิธีการปฏิบัติงาน/รายละเอียดการปฏิบัติงาน **2**

✸งานส่งเสริมงานการแนะแนวสุขภาพอนามัยกีฬาและนันทนาการลูกเสือเนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์นักศึกษาวิชาทหารประชาธิปไตยวินัยนักเรียนการพิทักษ์สิทธิเด็กและเยาวชน และงานกิจการนักเรียนอื่น 2

งานส่งเสริมกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา 2

✸งานส่งเสริมสนับสนุนการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา **9**

งานสวัสดิการและสงเคราะห์นักเรียน 9

✸งานประสานการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดและส่งเสริมป้องกันแก้ไขและคุ้มครองความประพฤตินักเรียนและนักศึกษารวมทั้งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 11

1.งานพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 11

2. งานป้องกันแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ เพศศึกษา และการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร 15

ขอบข่าย/ภารกิจงาน

1. **งานส่งเสริมการแนะแนว สุขภาพอนามัยกีฬาและนันทนาการ ลูกเสือ- เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ ประชาธิปไตยและวินัยนักเรียน การพิทักษ์สิทธิเด็กเยาวชนและงานกิจการนักเรียนอื่น**

ขอบข่ายงาน	ภารกิจ
งานแนะแนวในสถานศึกษา	- การส่งเสริมกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา - งานศูนย์แนะแนวประจำเขตพื้นที่การศึกษา

2. งานส่งเสริมสนับสนุนการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

ขอบข่ายงาน	ภารกิจ
งานสวัสดิการและสงเคราะห์นักเรียน	- การจัดสวัสดิการและสงเคราะห์นักเรียน - งานป้องกันอุบัติภัยทางน้ำในสถานศึกษา - งานความปลอดภัยในสถานศึกษา - งานการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์สำหรับเยาวชน

3. งานประสานการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดและส่งเสริมป้องกัน แก้ไข และคุ้มครองความประพฤตินักเรียนนักศึกษา รวมทั้งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ขอบข่ายงาน	ภารกิจ
งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	- การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน - งานศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน - งานศูนย์ช่วยเหลือสังคม - งานป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ - งานป้องกันปัญหาการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ เพศศึกษา และการตั้งภรรภ์ก่อนวัยอันควร - งานยุติการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี -การประกวดโครงการสถานศึกษาสีขาว -งานส่งเสริมพิทักษ์สิทธิเด็กและเยาวชน

วิธีการปฏิบัติงาน/รายละเอียดการปฏิบัติงาน

❖***งานส่งเสริมการแนะแนว สุขภาพอนามัย กีฬาและนันทนาการ ลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ ประชาธิปไตยวินัยนักเรียน การพิทักษ์สิทธิเด็กและเยาวชนและงานกิจการนักเรียนอื่น***

1. งานส่งเสริมกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา

- **วัตถุประสงค์**

1. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเองรู้จักสิ่งแวดล้อมสามารถคิดตัดสินใจคิดแก้ปัญหาได้

2. เพื่อส่งเสริมการวางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียนและอาชีพสามารถปรับตนได้อย่างเหมาะสม

3. เพื่อช่วยให้ครูได้รู้จักและเข้าใจผู้เรียนรวมทั้งช่วยเหลือและคำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

- **ขอบเขตการปฏิบัติงาน**

1. การส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับเห็นคุณค่าและความจำเป็นของกิจกรรมแนะแนว

2. การส่งเสริมการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับนักเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาและสนับสนุนการศึกษาของนักเรียน

3. การส่งเสริมให้มีแหล่งข้อมูลการศึกษาสู่การประกอบอาชีพ

4. การส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดระบบติดตามช่วยเหลือนักเรียน

5. สนับสนุนการทำวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมและการแก้ไขปัญหานักเรียน

- **คำจำกัดความ/พื้นฐานความรู้**

กิจกรรมแนะแนว หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวกับการแนะแนวการให้คำปรึกษาและฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสมความรับผิดชอบต่อสังคมและความปลอดภัยแก่นักเรียนนักศึกษาและผู้ปกครอง

งานแนะแนวเป็นงานที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องจัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพและสามารถจัดการชีวิตของตนอย่างชาญฉลาดมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเองโลกกว้างทางการศึกษาและอาชีพสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาเลือกและวางแผนชีวิตการเรียนอาชีพและสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมสามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพมีทักษะชีวิตสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขความสำเร็จและเป็นประโยชน์

การดำเนินงานแนะแนวในสถานศึกษาต้องจัดให้ครอบคลุมขอบข่ายงานแนะแนวทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการศึกษาให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านการเรียนอย่างเต็มตามศักยภาพ รู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนการเรียนหรือการศึกษาต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนมีวิธีการเรียนรู้และสามารถวางแผนการเรียนหรือการศึกษาต่อได้อย่างเหมาะสม

2. ด้านอาชีพให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองในทุกด้านรู้และเข้าใจโลกของงานอาชีพอย่างหลากหลายมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตมีการเตรียมตัวสู่อาชีพสามารถวางแผนเพื่อประกอบอาชีพตามที่ตนเองมีความถนัดและสนใจ

3. ด้านส่วนตัวและสังคมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเองรักและเห็นคุณค่าของตนเอง และผู้อื่นรักษ์สิ่งแวดล้อมมีวุฒิภาวะทางอารมณ์มีเจตคติที่ดีต่อการมีชีวิตที่ดีมีคุณภาพมีทักษะชีวิต และสามารถปรับตัวดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กำหนดให้กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมหนึ่งในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแนะแนวดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักเข้าใจรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการศึกษาอาชีพรวมทั้งส่วนตัวและสังคม

3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการความสนใจและธรรมชาติของผู้เรียน

2. วิเคราะห์สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนคุณลักษณะที่พึงประสงค์วิสัยทัศน์ของสถานศึกษาและข้อมูลของผู้เรียนรายบุคคล

3. กำหนดสัดส่วนกิจกรรมแนะแนวให้ครอบคลุมด้านการศึกษาอาชีพส่วนตัวและสังคม

4. กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแนะแนวของสถานศึกษา

5. ออกแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว

6. จัดทำแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว

7. จัดกิจกรรมตามแผนและประเมินผลการจัดกิจกรรม

8. ประเมินเพื่อตัดสินใจและสรุปรายงาน

- **ขั้นตอน/รายละเอียดการปฏิบัติงาน**
  - การส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับเห็นคุณค่าและความจำเป็นของกิจกรรมแนะแนว

ขั้นตอน/รายละเอียดการปฏิบัติงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
1. ศึกษาวิเคราะห์ทำความเข้าใจกิจกรรมแนะแนว	ตลอดเวลา	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ
2. สร้างความตระหนักให้กับผู้บริหารสถานศึกษาครูและองค์ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมแนะแนว สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	พฤษภาคม	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ
3. จัดทำโครงการกิจกรรมแนะแนว	มิถุนายน	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ
4. ดำเนินการตามโครงการ	กรกฎาคม - กันยายน	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ

ขั้นตอน/รายละเอียดการปฏิบัติงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
5. จัดหาพื้นที่หรือเวทีให้ครูและนักเรียนได้แสดงศักยภาพด้านกิจกรรมแนะแนว	ปีละ 1 ครั้ง	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ โรงเรียน
6. กำกับติดตามการดำเนินงานกิจกรรมแนะแนว	ภาคเรียนละ 1 ครั้ง	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ โรงเรียน
7.จัดทำทะเบียนครูแนะแนว/ชมรมครูแนะแนว	กรกฎาคม	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ โรงเรียน
8. สรุปรายงานผลการดำเนินงาน	มีนาคม	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ โรงเรียน

- **Flow Chart การปฏิบัติงาน**

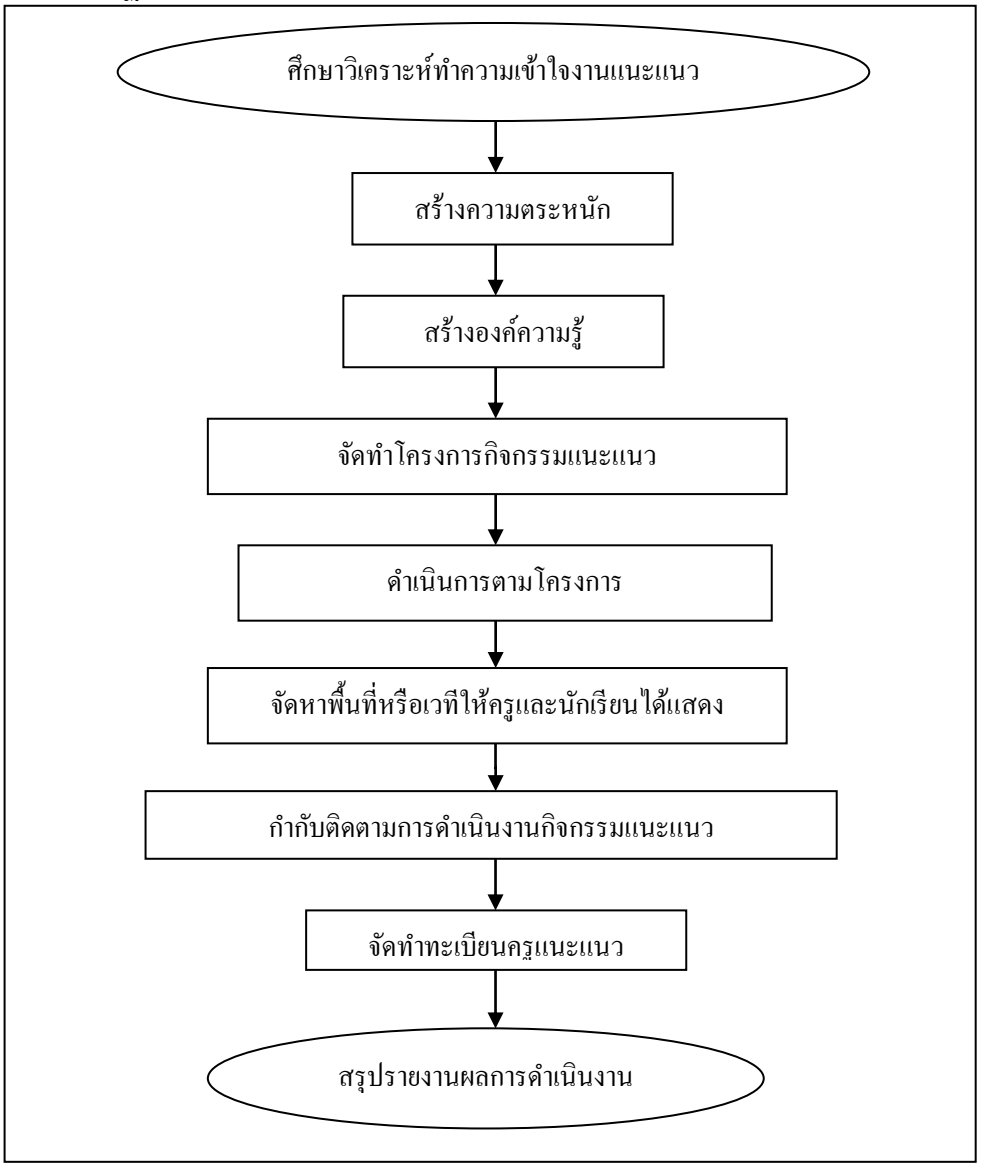

- การส่งเสริมจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับนักเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาและสนับสนุนการศึกษาของนักเรียน

ขั้นตอน/รายละเอียดการปฏิบัติงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
1. แจ้งให้สถานศึกษาจัดทำข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนทุกคน	พฤษภาคม	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ/สถานศึกษา
2. นำข้อมูลที่จัดทำเป็นระบบให้ความช่วยเหลือด้านการเรียนและสวัสดิการอื่นๆ	มิถุนายน	สถานศึกษา
3. จัดกระบวนการติดตามช่วยเหลือนักเรียน	ตลอดปี	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ/สถานศึกษา
4.ส่งเสริมการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพ	ตลอดปี	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ/สถานศึกษา
5.สรุปรายงานผลดำเนินการ	มีนาคม	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ

- **Flow Chart**

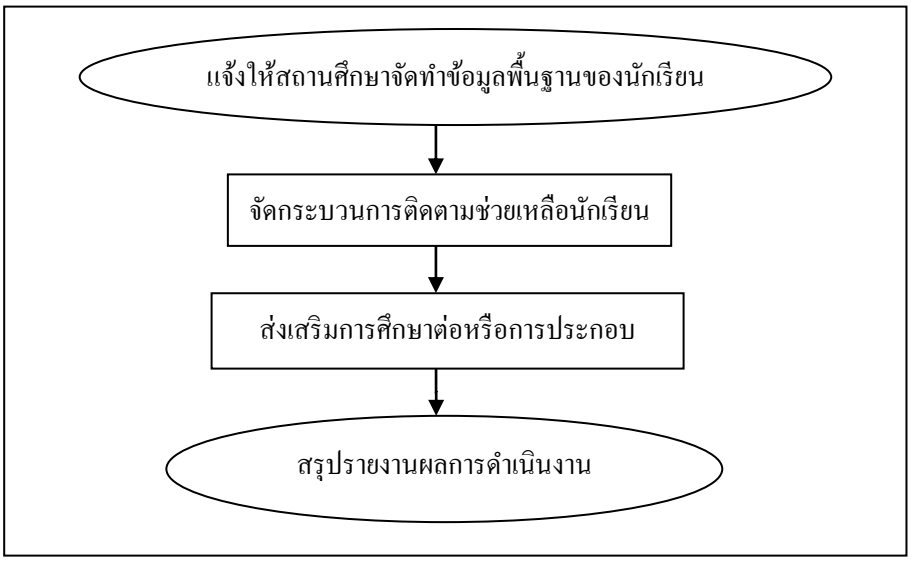

- การส่งเสริมให้มีแหล่งข้อมูลการศึกษาสู่การประกอบอาชีพ

ขั้นตอน/รายละเอียดการปฏิบัติงาน	**ระยะเวลา**	**ผู้รับผิดชอบ**
1.จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเป็นเครือข่ายในการเชื่อมโยงให้คำปรึกษาตามสภาพปัญหาของนักเรียน	พฤษภาคม-ธันวาคม	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ โรงเรียน
2. กำกับติดตามให้สถานศึกษาจัดแหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษาต่อและข้อมูลการประกอบอาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษา	ภาคเรียนที่ 2	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ โรงเรียน
3. จัดให้มีการแนะแนวการศึกษาของสถาบันการศึกษาอื่นๆหรือการแนะแนวการประกอบอาชีพที่เหมาะสม	ภาคเรียนที่ 2	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ โรงเรียน
4.ติดตามผลสำเร็จการศึกษาและการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษา	ภาคเรียนที่ 2	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ โรงเรียน
5.สรุปรายงานผลการดำเนินงาน	มีนาคม	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ

- **Flow Chart**

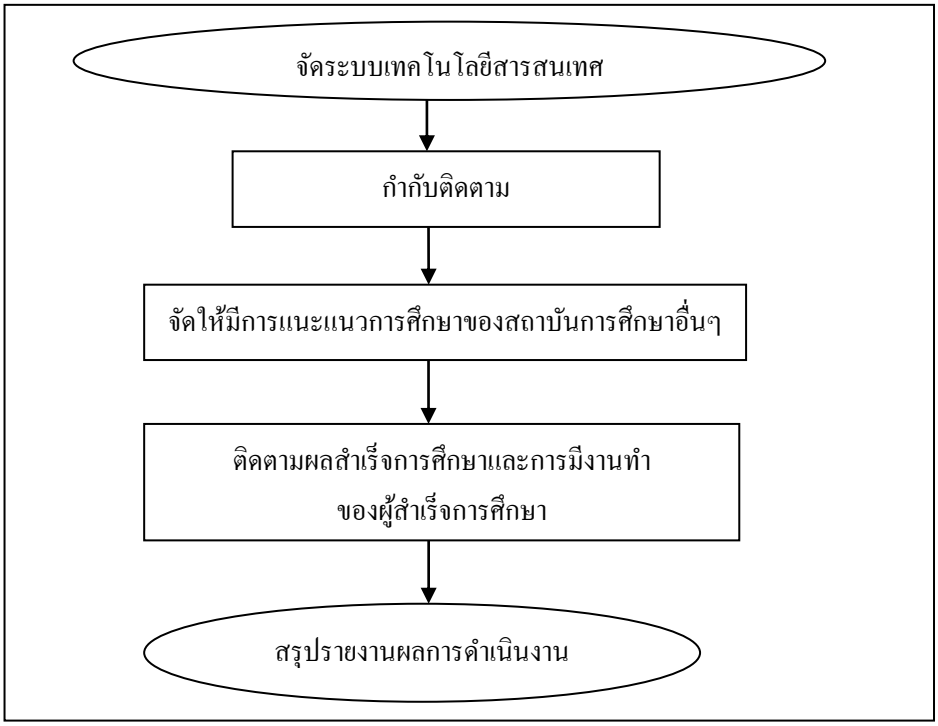

- การส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดระบบติดตามช่วยเหลือนักเรียน

ขั้นตอน/รายละเอียดการปฏิบัติงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
1.สร้างองค์ความรู้ให้กับครูแนะแนวเพื่อให้มีความเข้าใจในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	เมษายน	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ
2. ส่งเสริมการคัดกรองนักเรียนตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในห้าขั้นตอน	พฤษภาคม	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ /สถานศึกษา
3. กำกับติดตามส่งเสริมการจัดระบบดูแล	ภาคเรียนละ 1 ครั้ง	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ
4.ยกย่อง ให้รางวัลสถานศึกษาที่จัดได้ดีเป็นแบบอย่าง	ปีละ 1 ครั้ง	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ
5.สรุปรายงานผลการดำเนินงาน	เมษายน	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ

- **Flow Chart**

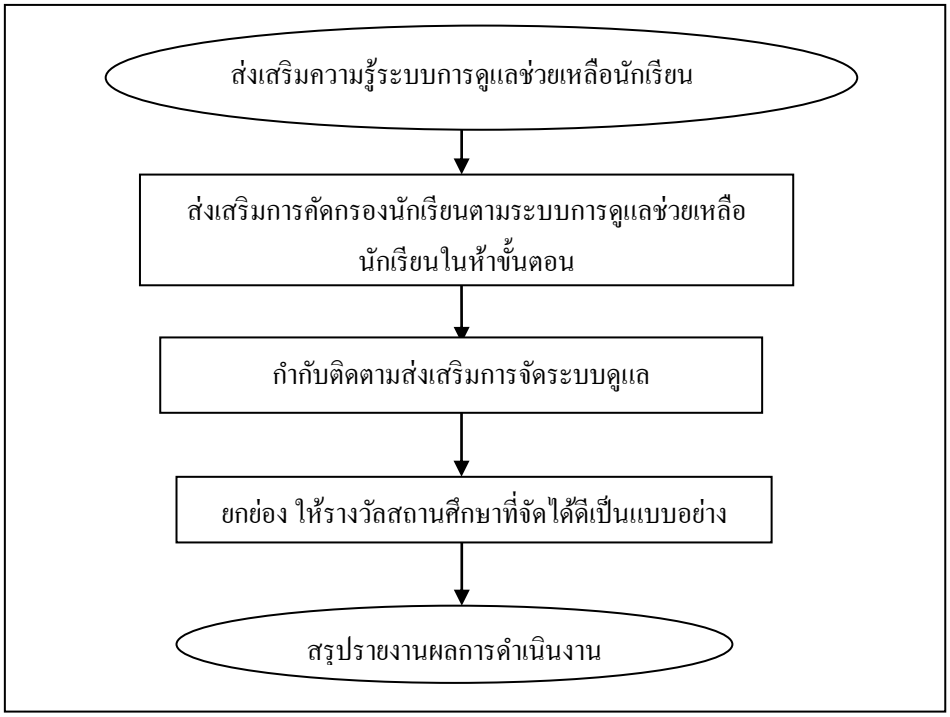

- สนับสนุนการทำวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมและการแก้ไขปัญหานักเรียน

ขั้นตอน/รายละเอียดการปฏิบัติงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
1. ร่วมกับสถานศึกษาศึกษาสภาพปัญหาพฤติกรรมของนักเรียน	มิถุนายน	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ สถานศึกษา
2. จัดทำเครื่องมือในการศึกษาพฤติกรรมนักเรียนเพื่อจะร่วมกันแก้ไขปัญหา	มิถุนายน	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ สถานศึกษา
3. ตรวจสอบเครื่องมือ/รวบรวมข้อมูล/วิเคราะห์ข้อมูล	กรกฎาคม	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ สถานศึกษา
4. ดำเนินการเก็บข้อมูล	สิงหาคม - มกราคม	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ สถานศึกษา
4. รายงานผลการศึกษา	มีนาคม	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ
5. เผยแพร่ผลงาน	เมษายน	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ

- **Flow Chart**

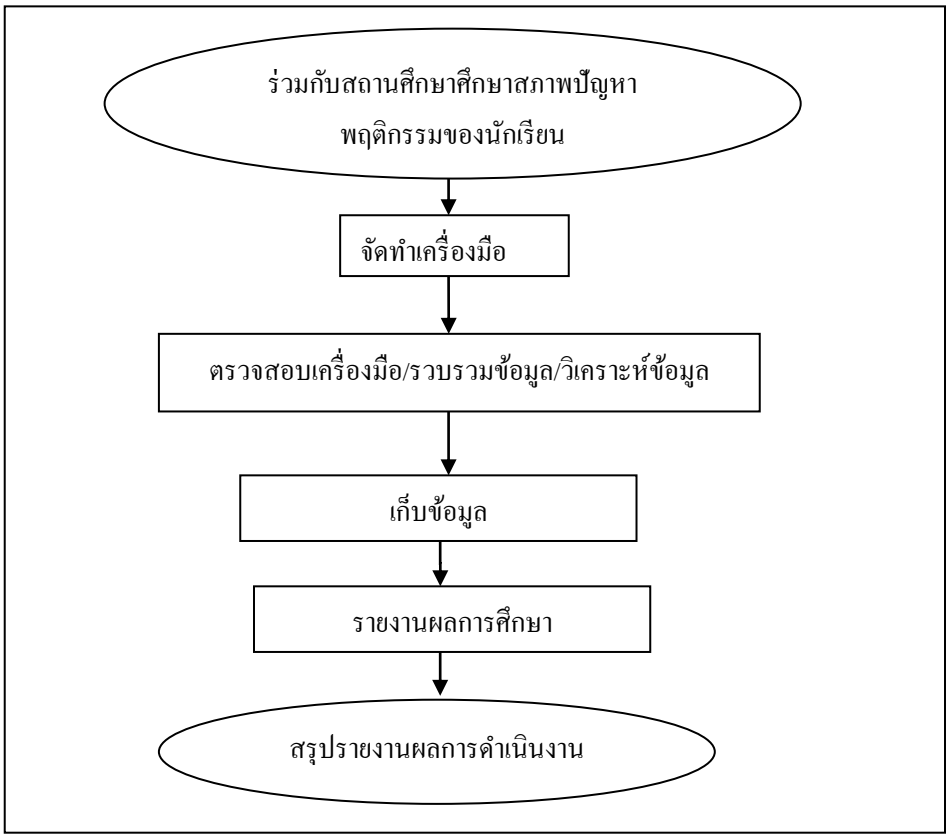

- **แบบฟอร์มที่ใช้**

  แบบวัดแววอาชีพสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

- **เอกสาร/หลักฐานอ้างอิง**

  1. พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546
  2. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
  3. เอกสารกิจกรรมแนะแนว
  4. แนวการจัดกิจกรรมแนะแนว ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ. 2551
  5. กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการจัดระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนว ให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียนนักศึกษาและผู้ปกครอง พ.ศ. 2548

❖ ***งานส่งเสริมสนับสนุนการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา***

งานสวัสดิการและสงเคราะห์นักเรียน

- **วัตถุประสงค์**

เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้รับการปกป้องคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิเด็ก

- **ขอบเขตการปฏิบัติงาน**

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กในนักเรียน นักศึกษา โดยประสานงานกับสถานศึกษาในสังกัด ชุมชน ผู้ปกครองและหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ร่วมกันกำหนดมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้มีความปลอดภัยจากการถูกละเมิดสิทธิ์

- **คำจำกัดความ/พื้นฐานความรู้**

สิทธิเด็ก หมายถึง การสนับสนุนส่งเสริมสิทธิเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งองค์การสหประชาชาติ ให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กถูกละเมิด หรือถูกปล่อยปละละเลย ทอดทิ้ง ไม่ได้รับการดูแลและพัฒนาตามที่ควร จนเกิดอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจ หาแนวทางในการป้องกันและคุ้มครองสิทธิเด็กในประเทศไทย

- **ขั้นตอน/รายละเอียดการปฏิบัติงาน**

ขั้นตอน/รายละเอียดการปฏิบัติงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
1.ศึกษาวิเคราะห์กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการสิทธิเด็กและ พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก	มกราคม	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ
2. รวบรวมและเผยแพร่เอกสารที่เกี่ยวข้องให้สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทราบ	กุมภาพันธ์ - มีนาคม	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ สถานศึกษา
3. จัดตั้งศูนย์ประสานงาน เพื่อติดตามสนับสนุน ป้องกันให้เด็กปลอดภัยจากการถูกละเมิด	เมษายน	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ สถานศึกษา
4. ติดตาม วิเคราะห์ผล ดูแลและสรุปผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง	ภาคเรียนละ 1 ครั้ง	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ ศึกษานิเทศก์
5. สรุปผลการดำเนินงาน	ตลอดปี	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ

- **Flow Chart**

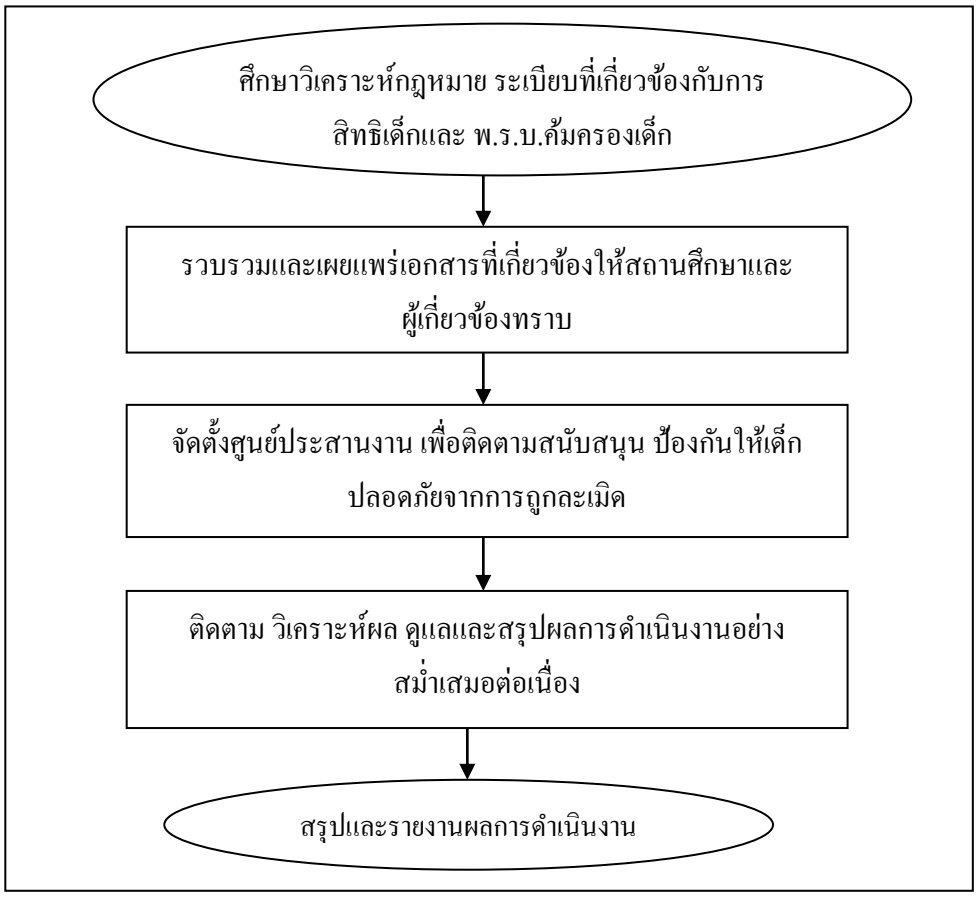

- **แบบฟอร์มที่ใช้**

  -

- **เอกสาร / หลักฐานอ้างอิง**

  1. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child)
  2. แนวทางการดำเนินการประกันความปลอดภัยของเด็กและเยาวชน
  3. พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546
  4. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551
  5. พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

❖ ***ประสานการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดและส่งเสริมป้องกันแก้ไขและคุ้มครองความประพฤตินักเรียนและนักศึกษารวมทั้งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน***

1.งานพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

- **วัตถุประสงค์**

1. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- **ขอบเขตการปฏิบัติงาน**

1. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาดำเนินการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างครบวงจรได้มาตรฐานได้แก่การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลการคัดกรองนักเรียนการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาการจัดกิจกรรมพัฒนาและการส่งต่อ

2. ประสาน สนับสนุนการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือกับหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

- **คำจำกัดความ/พื้นฐานความรู้**

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การส่งเสริม พัฒนา การป้องกัน และการแก้ไขปัญหาให้แก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและ มีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ กระบวนการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมพัฒนานักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อ

แต่ละองค์ประกอบของระบบมีความสำคัญ มีวิธีการและเครื่องมือต่างกันไปแต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ซึ่งเอื้อให้การดูแลนักเรียนเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ

1.รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคลประวัติส่วนตัว ประวัติการศึกษาข้อมูลด้านสุขภาพความสามารถพิเศษฯซึ่งจะช่วยให้มีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนเป็นประโยชน์ในการส่งเสริม การป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกทาง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ตามหลักวิชาการ

มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหานักเรียน ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด

2.การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การจัดกลุ่มนักเรียนตามฐานข้อมูลรายบุคคลเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มมีปัญหาและกลุ่มเสี่ยงเป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน มีประโยชน์อย่างยิ่งในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นด้วยความรวดเร็วและถูกต้อง ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อาจจัดกลุ่มนักเรียนตามผลการคัดกรองเป็น 2 , 3 หรือ 4 กลุ่มก็ได้ ตามขอบข่ายและเกณฑ์การคัดกรองที่โรงเรียนกำหนด เช่น ในกรณีที่แบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม อาจนิยามกลุ่มได้ ดังนี้

-- กลุ่มปกติคือ นักรเยนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ ซึ่งควรได้รับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันและการส่งเสริมพัฒนา

--กลุ่มเสี่ยงคือ นักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การป้องกันและแก้ไขตามกรณี

-- กลุ่มมีปัญหาคือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มมีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องช่วยเหลือและแก้ปัญหา โดยเร่งด่วน

--กลุ่มพิเศษคือ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ มีความเป็นอัจฉริยะแสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้านอย่างเป็นที่ประจักษ์ เมื่อเทียบกับผู้มีอายุในระดับเดียวกัน สภาพแวดล้อมเดียวกัน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การส่งเสริมให้ นักเรียนได้พัฒนาความสามารถพิเศษนั้นอย่างเต็มศักยภาพ

3.การจัดกิจกรรมป้องกัน หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อนักเรียนกลุ่มปกติเพื่อป้องกันและสร้างความเข้มแข็งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันความเสี่ยงของนักเรียน

4.การจัดกิจกรรมแก้ปัญหา หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาด้านต่างๆ ตามสภาพปัญหาเช่นการระดมทุนเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กขาดแคลนการเข้าค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อนที่ปรึกษา

ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง / มีปัญหานั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การสร้างภูมิคุ้มกัน การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน จึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

การป้องกันและการแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนนั้นมีหลายเทคนิควิธีการแต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการมีอย่างน้อย 2 ประการ คือ

1) การให้การปรึกษาเบื้องต้น

2) การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

5.การจัดกิจกรรมพัฒนา หมายถึง กิจกรรมที่จัดเพื่อนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาตามศักยภาพ

การส่งเสริมพัฒนานักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มคัดกรอง ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง มีปัญหา กลุ่มความสามารถพิเศษ ให้มีคุณภาพมากขึ้น ได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักรเยนที่อยู่ในกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง / มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง / กลุ่มมีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป

6.การส่งต่อ หมายถึง กิจกรรมที่จัดเพื่อนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษหรือมีปัญหาเป็นพิเศษที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานหรือบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้านเช่นจิตแพทย์ศิลปินฯ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนโดยครูที่ปรึกษา อาจมีกรณีที่ปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้เป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข ซึ่งครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการได้ตั้งแต่กระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือการคัดกรองนักเรียนก็ได้ขึ้นกับกรณีปัญหาของนักเรียน

การส่งต่อแบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1) การส่งต่อภายในครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ส่งต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง

2) การส่งต่อภายนอกครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก หากเกิดกรณีปัญหาที่มีความยากเกินศักยภาพของโรงเรียน

- **ขั้นตอน/รายละเอียดการปฏิบัติงาน**

ขั้นตอน/รายละเอียดการปฏิบัติงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
1.ศึกษารายละเอียดการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา	เมษายน	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ
2. สร้างความรู้ความเข้าใจระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้กับสถานศึกษา	พฤษภาคม	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ
3. จัดทำโครงการ/กิจกรรมสนับสนุนการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	มิถุนายน	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ
4. ดำเนินการตามโครงการ/กิจกรรมที่กำหนด	มิถุนายน-กันยายน	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ
5. ประสานและร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ตลอดปี	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ

ขั้นตอน/รายละเอียดการปฏิบัติงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
6.กำกับติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาให้สามารถจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามมาตรฐานได้ครบวงจร	ภาคเรียนละ1ครั้ง	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ/ศึกษานิเทศก์
7.สถานศึกษารายงานผลการดำเนินงาน	มีนาคม	สถานศึกษา
8. สรุปและรายงานผลการดำเนินงาน	มีนาคม	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ

- **Flow Chart**

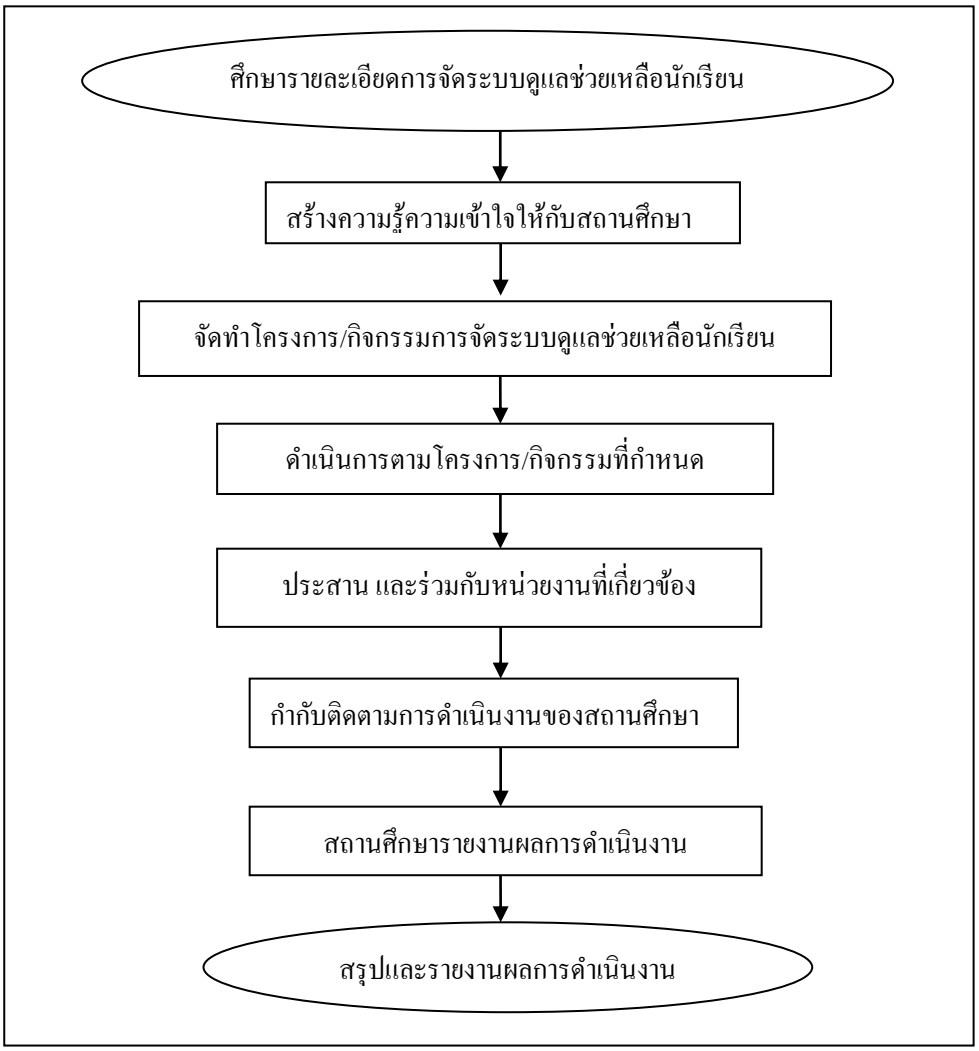

- **แบบฟอร์มที่ใช้**

  - แบบบันทึกกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน
  - แบบคัดกรองนักเรียน S D Q

เอกสาร/ หลักฐานอ้างอิง

1. คู่มือการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
2. สภาพความสำเร็จการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. งานป้องกันแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ เพศศึกษา และการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร

- **วัตถุประสงค์**

1. เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมทางเพศโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์ในกลุ่มนักเรียนและนักศึกษา

2. เพื่อสร้างเครือข่ายสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียนนักศึกษาและหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมทางเพศปัญหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์ในกลุ่มนักเรียนและนักศึกษา

- **ขอบเขตการปฏิบัติงาน**

1. เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมทางเพศปัญหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และปัญหาเอดส์ในกลุ่มนักเรียนและนักศึกษา

2. สนับสนุนและประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมการป้องกันและแก้ปัญหาพฤติกรรมทางเพศปัญหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และปัญหาเอดส์ในกลุ่มนักเรียนและนักศึกษา

- **คำจำกัดความ/พื้นฐานความรู้**

โรคเอดส์ AIDS หรือ โรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง (Acquired Immune Deficiency Syndrome – AIDS) เป็นกลุ่มอาการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นเพราะร่างกายได้รับเชื้อไวรัสเอชไอวี (HIV) ซึ่งจะเข้าไปทำลายเม็ดเลือดขาว ที่เป็นแหล่งสร้างภูมิคุ้มกันโรค ทำให้ภูมิคุ้มกันโรคลดน้อยลง จึงทำให้ติดเชื้อโรคฉวยโอกาสแทรกซ้อนเข้าสู่ร่างกายได้ง่ายขึ้น เช่น วัณโรคในปอด หรือต่อมน้ำเหลือง เยื่อหุ้มสมองอักเสบจากเชื้อรา โรคผิวหนังบางชนิด หรือเป็นมะเร็งบางชนิดได้ง่ายกว่าคนปกติ ซึ่งสาเหตุของการเสียชีวิตมักเกิดขึ้นจากโรคติดเชื้อฉวยโอกาสต่างๆ เหล่านี้ ทำให้อาการจะรุนแรง และเสียชีวิตอย่างรวดเร็ว

เพศศึกษา เป็นการเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับ เพศหญิง และ เพศชาย เนื้อหาว่าด้วยสรีระร่างกายของแต่ละเพศ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กสู่วัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยเจริญพันธุ์ เนื้อหาจะรวมถึงการปฏิบัติตนเพื่อการดูแลร่างกายตัวเอง และการปฏิบัติตัวต่อเพศตรงข้าม ชีวิตคู่ การมีเพศสัมพันธ์ การคุมกำเนิด กามโรค และ เนื้อหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเพ

พฤติกรรมทางเพศ หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติตนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศโดยครอบคลุมพฤติกรรมที่แสดงออกภายนอก

- **ขั้นตอน/รายละเอียดการปฏิบัติงาน**

ขั้นตอน/รายละเอียดการปฏิบัติงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
1. ศึกษารายละเอียดปัญหาพฤติกรรมทางเพศปัญหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และปัญหาเอดส์ในกลุ่มนักเรียนและนักศึกษา	กันยายน-ตุลาคม	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ
2. สำรวจข้อมูลปัญหาพฤติกรรมทางเพศปัญหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และปัญหาเอดส์ในกลุ่มนักเรียนในสถานศึกษา	ตุลาคม-พฤศจิกายน	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ

ขั้นตอน/รายละเอียดการปฏิบัติงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
3. ส่งเสริมองค์ความรู้เกี่ยวกับเพศ เอดส์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ฯ	ธันวาคม-มกราคม	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ ผู้เชี่ยวชาญ
4. สร้างความรู้ความเข้าใจถึงปัญหาพฤติกรรมทางเพศปัญหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และปัญหาเอดส์ในกลุ่มนักเรียน	กุมภาพันธ์	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ ผู้เชี่ยวชาญ
5. ร่วมกับสถานศึกษาในการกำหนดแนวทางแก้ปัญหา	มีนาคม	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ สถานศึกษา
6. จัดทำแผนงานโครงการ/กิจกรรมปัญหาพฤติกรรมทางเพศปัญหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และปัญหาเอดส์ในกลุ่มนักเรียน	เมษายน	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ
7. ดำเนินการตามแผนงานโครงการ/กิจกรรมที่กำหนด	พฤษภาคม-ตุลาคม	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ คณะทำงาน
8. ประสานงานและร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน	ตลอดปี	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ
9. กำกับติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษา	ภาคเรียนละ1ครั้ง	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ
10. สรุปและรายงานผลการดำเนินงาน	กุมภาพันธ์	เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมฯ

- **Flow Chart**

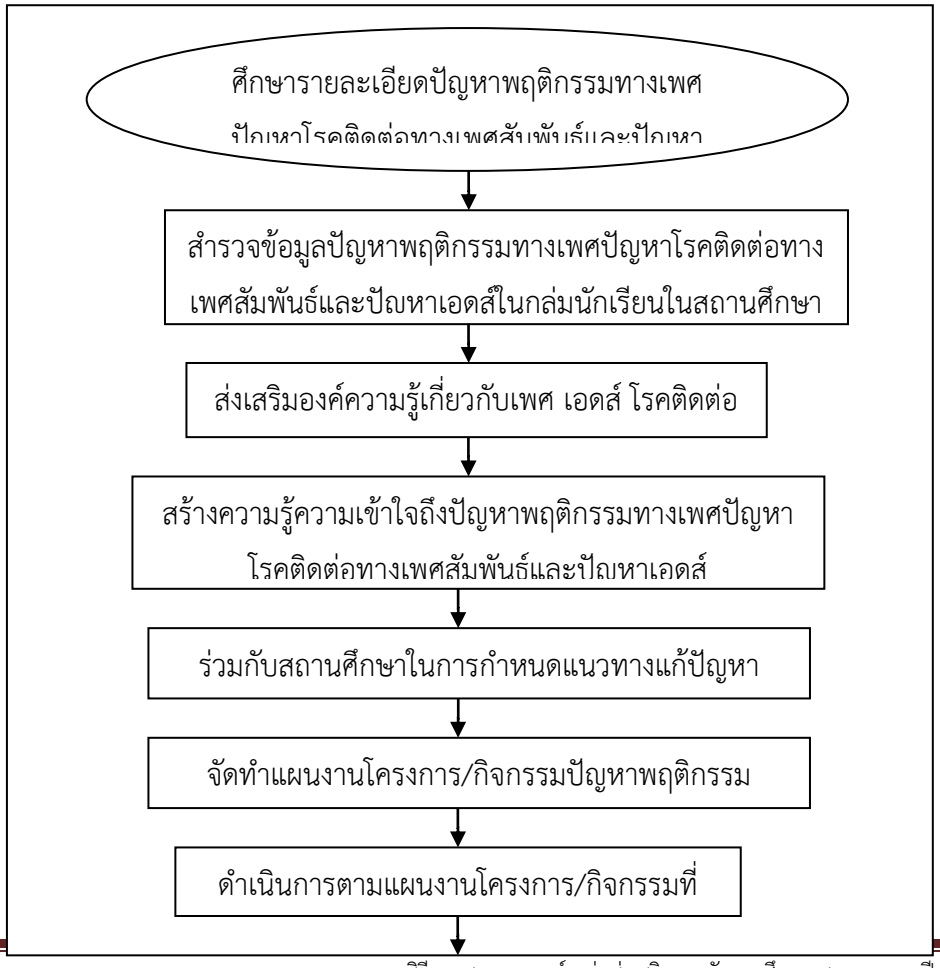

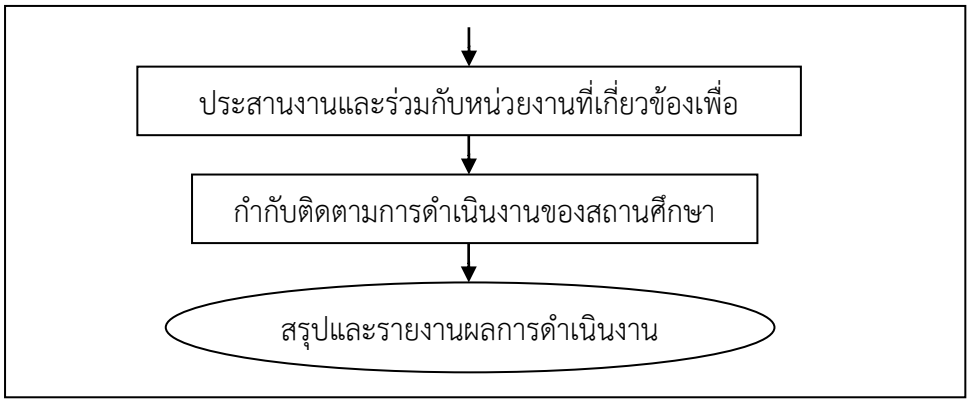

- **แบบฟอร์มที่ใช้** -
- **เอกสาร/ หลักฐานอ้างอิง**

1. พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กพ.ศ. 2546
2. ความรู้เรื่องเอดส์
3. หลักสูตรเพศศึกษา
4. คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
5. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านในสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา
6. คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษา สำหรับเยาวชนช่วงชั้นที่ 3
7. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
8. ความรู้เรื่องเพศศึกษา